

SUMMARY
REPRESSION BY THE HUNGARIAN OCCUPATION REGIME
IN THE CARPATHIAN UKRAINE (IN SPRING 1939)

Y. Slavik (Uzhhorod)

The running and scope of repression carried out by the Hungarian military in the first months after occupation of Carpathian Ukraine in March 1939 is highlighted in this article. Particular attention is paid to reasons that prompted the Hungarian authorities to deploy these repressions against activists of Ukrainian national movement. The part of Polish side in their implementation in the Carpathian Ukraine is separately considered.

Keywords: repression, Carpathian Ukraine, Carpathian Sich, Hungary, Poland.

УДК 94(477.81):356.15

ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ НА ТЕРИТОРІЇ РІВНЕНЩИНИ В РОКИ
ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ТЕОРІЇ ФРОНТИРУ

Дем'янчук Ю. С. (Рівне)

У статті зроблено спробу висвітлити основні складові радянського та націоналістичного Руху Опору на Рівненщині в роки німецької окупації. Характеризується їхня відмінність у цілях та спільність у формах боротьби. Розкриваються деякі таємниці щодо долі відомих і невідомих партизанів. Також узагальнюється, що протистояння всіх збройних формувань віддалило час звільнення України від окупантів. У дослідженні застосовано теорію фронтиру, котра пояснює військово-політичну ситуацію на Рівненщині в роки Другої світової війни.

Ключові слова: Друга світова війна, Рівненщина, Рух Опору, партизани.

Зовсім нещодавно, в жовтні 2014 р., було відзначено 70-у річницю звільнення України від німецько-фашистських загарбників та їхніх союзників. Подібні ювілейні дати зазвичай поживляють інтерес і науковців, і громадськості до підсумків та уроків Другої світової війни для нашої країни і світу. Але попри це, віддаляючись від нас із кожним роком, ця найбільша трагедія ХХ ст. стрімко перетворювалася в явище минулого, гострота сприйняття котрого «знімалася» з природним плином часу. Її відчували лише ті, хто воював на фронтах чи працював у тилу, хто є носіями безпосередньої пам'яті про війну 1941-1945 рр. Але таких стає все менше й менше. Події 2014 р., зокрема воєнно-політичний конфлікт на Сході, котрому ще немає усталеного визначення¹, слугує тим фоном, на тлі якого вивчення історичного досвіду війни, вже достатньо давно минулої, набуває несподіваної актуальності. Маємо, як говориться у таких випадках, суспільний запит на військово-історичну проблематику. І фахова наука не може не відреагувати на цей запит, виконуючи свої

соціально значущі функції.

Об'єктом нашого дослідження обраний визвольний рух на території Рівненської області в роки Другої світової війни. Предметом дослідницької розробки є основні складові радянського та націоналістичного Руху Опору на Рівненщині в роки німецької окупації. Для історичної науки, та й для історичної пам'яті це далеко не нова проблематика, якщо вести мову про відтворення хронологічно-подієвого перебігу цього явища. Автор поставив собі за мету поглянути на Рух Опору з позицій методології ментальної географії, зокрема застосувавши концепт фронтиру, котрий був сформований в американській історіографії наприкінці ХІХ - у першій половині ХХ століть у дослідженнях Ф. Тернера.

Географічний терен Рівненщини, про котрий іде мова в нашій статті, обраний не випадково. Саме цей край, як жоден інший, був місцем, де у другій чверті ХХ ст. перехрещувалися інтереси різних політичних та військових сил. Ця західна область межує зі сходу із сусідньою Житомирською, а на заході – з Волинською, створюючи метарегіон Великої Волині. З усіх західноукраїнських земель тільки Рівненщина межувала з УРСР/СРСР. Напередодні Другої світової війни та в її роки це був не тільки географічний та адміністративний

¹ У публіцистиці, промовах державних діячів використовуються такі позначення як Вітчизняна війна, Війна за незалежність України, АТО, тобто Антитерористична операція, українсько-російський конфлікт тощо.

кордон. Він розділяв дві суспільно-політичні формації, які склалися тут у ході післявоєнного мирного врегулювання 1919-1923 рр.

На Волині, як ніде інде, перехрещувалися бойові шляхи радянських партизанів і збройних формувань ОУН-УПА, що відбилося на всій ситуації в краї. Усі ці міркування дають достатньо підстав віднести Рівненщину часів Другої світової війни до так званого фронтиру – особливого історико-географічного феномена, котрий позначає порубіжжя, прикордонну розмежувальну смугу, більш чи менш широку, де перетинаються етнічні, конфесійні масиви, сфери геополітичних та військово-дипломатичних впливів тощо [див., наприклад, 10]. Подібні регіони відзначені підвищеною турбулентністю соціально-історичних процесів, нерідко у формі конфліктів різної природи і змісту, що ми маємо змогу якраз і спостерігати у випадку Рівненщини.

Якщо застосувати теоретичний концепт фронтиру конкретно до тематичного напрямку наших студій, то слід зауважити, що саме у цьому регіоні одночасно відбулося організаційне оформлення й розгортання діяльності осередків українського Руху Опору різної політичної спрямованості. Мова йде про збройні групи українського національно-визвольного руху, котрі трансформувалися в Українську Повстанську армію. Це стосується як УПА, очолюваної Тарасом Бульбою-Боровцем, так і бандерівського крила ОУН-УПА. Одночасно тут діяли великі радянські партизанські з'єднання С. А. Ковпака, О. Ф. Федорова, В. А. Бегми, О. М. Сабурова і багатьох інших командирів. Всім відома діяльність чекістсько-партизанського загону Медведєва і терористичні акти розвідника Миколи Кузнєцова в місті Рівному. На Рівненщині відбувся найбільший бій між УПА та формуваннями ВВ НКВС, відомий як Гурбенський. Саме тут, біля західного порога Волині, перепліталися інтереси польських, українських та радянських партизанів, що мало широкий спектр взаємодії, інколи компліментарної, а частіше конфліктної.

До всього іншого, не варто забувати, що Рівне являло собою адміністративний центр німецького військово-окупаційного формування Рейхскомісаріат «Україна». Колишній секретар Рівненського підпільного обкому КП(б)У та начальник обласного штабу партизанського руху В. А. Бегма писав у своїх спогадах: «Місто буквально кишіло агентами гестапо і поліції. Систематично проводилися облави, розстрілювалися цілі родини, у чиїх квартирах були виявлені сторонні люди. На кожному кроці перевірялися документи, жителям навіть заборонялося ходити по вулицях з запхненими в кишені руками» [2].

Насамперед відмітимо, що в Рівненському

регіоні відбувалося гостре протистояння збройних партизанських формувань, головним чином УПА та радянських партизанів, УПА та польських підпільних формувань. Це пояснюється розмежуванням західної Рівненської і східної Житомирської областей, де в довоєнний період були різні політичні системи. Дії радянських партизанів відзначалися політичною та військовою єдністю. В той же час національні бойові загони вдавалися до акцій військового протистояння між собою. І в різний час – з керуванням із Москви радянським партизанським рухом, котрий позначається в наративах, створених керівниками націоналістичного підпілля, як «радянська партизанка».

Але весь партизанський рух на Волині, незалежно від політичної орієнтації, був уявно об'єднаний боротьбою з гітлерівськими загарбниками. Хоча розуміння такої мети прийшло до керівників націоналістичного підпілля далеко не одразу. Більше того, українці, які самі перебували у стані національного поневолення і приниження, співчували боротьбі німців, яка аж до 1939 р. провадилася під кличем урівноправнення та скинення дискримінаційних постанов Паризького договору, подиктованого тими самими версальськими миротворцями, які ухвалили, врешті-решт, також поневолення Польщею західноукраїнських земель. З цим співчуттям були пов'язані сподівання на те, що німці, борючись за рівноправність та суверенні права своєї нації, матимуть повне розуміння, а то й підтримуватимуть таку ж саму боротьбу інших народів, зокрема українців, тим більше що тут шло про боротьбу проти спільних ворогів [7, с. 15]. Утім, ці доволі наївні розрахунки, де мало місце й увялення про те, що німецька окупаційна влада буцімто сприйме вже dokonані факти утворення українських адміністративних інституцій, випливали з нерозуміння того, які цілі перед собою ставила нацистська Німеччина, розпочинаючи світову війну [1, с. 93]. Насправді все було не так. За образним висловлюванням американського історика Т. Снайдера, котрий має чудове дослідження з історії Голокосту у Центрально-Східній Європі, «якщо Європа була... континентом, вкритим темрявою, то Україна й Білорусь були в самому серці цієї темряви» [6, с. 615]. Ілюзії доволі швидко розвіялись, і обезголовлений унаслідок арештів багатьох його керівників і відправлення їх до концтаборів націоналістичний Рух Опору розпочав активні дії проти окупантів.

Першими збройними угрупованнями, які розпочали партизанську боротьбу на території Рівненщини під маркером УПА, були загони Тараса Бульби-Боровця. На початку збройної боротьби на Волині в роки Другої світової війни отаман Тарас Бульба-Боровець посідає особливе

місце. Після того як з вересня 1939 р. уся Волинь, включаючи й її західну частину, відійшла до УРСР/СРСР, Боровець у 1940 р. нелегально перейшов радянський кордон і почав формувати майбутню збройну силу проти радянської влади у вигляді підпільних територіальних січей [9, с. 6]. Відразу після німецької окупації території Рівненщини він організував «Поліську Січ». Це дало йому можливість після приходу німецьких нацистів розпочати збройні виступи проти відступаючих більшовицьких військ. Саме його можна вважати першим командиром УПА. Пізніше, в 1942 р. формування Бульби-Боровця розпочали збройну боротьбу і проти німецьких окупантів. Як наслідок, вже 7 вересня 1942 р. в Рівному було розстріляно 40 активних січовиків [9, с. 14].

Що стосується умов формування радянського партизанського руху, перші його загони утворилися з розгромлених німцями частин Червоної армії. Вони були малочисельні і швидко припиняли своє існування, зважаючи на протидію загонів Тараса Бульби-Боровця і місцевого населення. До українського населення більшовицькі партизани поставилися від самого початку ворожо, трактуючи його як самостійників-націоналістів, які поборюють більшовизм та СРСР. «Впадаючи до українських сіл більшовицькі партизани грабували, бешкетували та вбивали свідоміших селян», – пригадував учасник подій тих часів П. Мірчук [7, с. 31].

До січня 1943 р. бульбівці своїми активними діями створили сприятливу обстановку для радянських партизанів у боротьбі з німцями. Через це в січні 1943 р. на територію Рівненської області прибув ряд партизанських загонів – Шитова, Іванова та інші. «Не дивлячись на те, що нами були проінформовані про «гру» з Тарасом Бульбою-Боровцем, [вони] стали на шлях активних дій проти українських націоналістів», – так описував ситуацію один з радянських партизанських командирів Лукін. Це була стратегічна помилка радянської сторони. Адже в середині березня 1943 р. «сила більшовицьких парашутно-партизанських відділів сконцентрованих в лісисто-багнистих теренах поліської котловини, обчислювалась в 10-13 тисяч людей. Сила української партизанки 40 тисяч людей» [9, с. 167-168].

На Рівненщині, як і на всій Волині, партизанський рух мав три окраси. Крім червоного і жовто-блакитного, був ще й біло-червоний. Останній відбивав та уособлював так звану «польську партизанку». Здавалося, що й у цьому разі, зважаючи на те що Польща стала третьою після Австрії і Чехословаччини країною-жертвою нацистської агресії, польські та українські націоналістичні підпільні формування мали б діяти спільно, або,

принаймні, шукати між собою порозуміння. Але на Волині ці сподівання виявилися безпідставними. Тут польські колоністи повели боротьбу всіма засобами проти місцевого українського населення, «коляборуючи в тому відверто з німцями, зокрема зі німецьким гештапом, та з більшовиками. Поляки пляново розділили між собою ролі: одна їх частина як «фольксдойчі» вислуговувалась німцям, працюючи в німецькій окупаційній адміністрації, в політичних відділах «шудманшафтах» головню ж як завідувачі згадуваних «лігеншафтів», а другі творили тайні гуртки «плицуфкі» нібито для боротьби проти німців, а в дійсності для ліквідування в співпраці з більшовиками українського самостійницького руху!» [7, с. 31]. Серед іншого, цей факт став однією з причин жакхливої трагедії етнічного протистояння на Волині в роки війни, пекучі спогади про котрі є дуже дражливим елементом історичної пам'яті поляків.

На відміну від бандерівців, Т. Боровець закликав: «Припинити закросну акцію проти польського цивільного населення», «польська загроза для нас – одна з найменших, слід відложити боротьбу з Польщею на останній план». Така позиція Тараса Бульби-Боровця не збігалася з баченням бандерівського проводу ОУН, що, серед іншого, призвело врешті-решт до збройного протистояння між ними.

А тепер зупинимося на діяльності бандерівського крила підпільного й партизанського руху. Впродовж вересня і з початком жовтня 1942 р. в районі Сарн зібралася перше значне формування українських військових груп. Цей факт був помічений німцями: «За повідомленням головнокомандувача вермахту на Україні за 16 жовтня 1942 р. українські націоналісти вперше зібралися в районі Сарн в більшу банду і постійно утримують наплив...» [5, с. 585]. Мова йшла про формування на чолі з відомим членом ОУН-Бандери «Остапом» (Сергієм Качинським). Інше формування зібралася кількома днями пізніше під командуванням іншого члена ОУН-Бандери сотника «Довбешки-Коробки» (Івана Перегійняка). Саме ці загони повстанців-націоналістів прийняли для себе назву Українська Повстанська Армія (УПА) [5, с. 276]. ОУН-УПА в роки Другої світової війни вела боротьбу на три фронти (німецький, радянський і польський), що не має аналогів у світовій історії того періоду.

Якщо говорити про дату створення бандерівської УПА (не бульбівської), то можна було б вважати таким днем 7 лютого 1943 р., коли сотня УПА під командуванням Довбешки-Коробки (Івана Перегійняка) взяла місто Володимирець. Загін козаків-донців, які вартували в містечку, було роззброєно, всіх

в'язнів місцевої в'язниці – звільнено.

Слід відмітити, що всі збройні формування ОУН-УПА ставили собі за мету здобуття української незалежної держави. Щоправда, кожна з них по-своєму вбачала шлях досягнення цієї мети. На взаємовідносини в українському національно-визвольному русі сильно впливав такий фактор як «вождизм» серед його лідерів, що нерідко вже було в українській історії, з огляду на її ретроспективу, зокрема в роки Національної революції 1917-1920 рр. В силу цих причин серед окремих складових УПА не було налагодженої взаємодії, відбувалися збройні сутички. Це було справжньою трагедією українського визвольного руху. Прикро, що це відбувалося в період загрози, яку несла німецька окупація.

Щоправда, спроби досягти спільності дій таки робилися. 9 квітня 1943 р. відбувалися перемовини між представниками бандерівського і бульбівського крила націоналістичного Руху Опору. Представники останнього відмовилися перейти на однопартійну платформу ОУН, визнати Акт відновлення державності від 30 червня 1941 р. як єдину державницьку концепцію. Вони заперечували потребу у створенні спільних військових сил під егідою ОУН-Бандери. Тоді ж у квітні 1943 р. бандерівський провід закріпив за собою назву УПА. А 18 серпня командувач новоствореної УПА Клим Савур (Дмитро Клячківський) видав наказ про роззброєння загонів Тараса Бульби. Цей процес, звісно, не проходив мирно. Подібна доля спіткала військові відділи ОУН-Мельника – ще однієї конкуруючої сили в Русі Опору. Врешті-решт, озброєні підрозділи бандерівських «конкурентів» вливалися до УПА. На осінь 1943 р. в ній нараховувалося 40 тисяч бійців [8, с. 414-417].

Звичайно, якщо існувала внутрішня ворожнеча між ідейно об'єднаними військовими формуваннями ОУН-УПА, вона не могла не існувати між УПА і радянськими партизанами, які дотримувалися діаметрально протилежної ідейної позиції. Нейтралітет між Тарасом Бульбою та червоними партизанами існував лише півроку, а між бандерівцями та радянськими загонами жодного перемир'я не було взагалі.

Якщо апелювати до конструкції історичної пам'яті, котрі нині перебувають у стані активного переформатування, події, про котрі ми ведемо мову, дають для цього достатньо посилок. Вдамося до власних асоціацій з цього приводу. Пригадується, у післявоєнні роки, коли ми навчалися у Кам'янській школі, що в Ярунському районі Житомирської області, щороку на 9 травня з учителями покладали вінки на могили героїв. При цьому вони пошепки розповідали, що там, у кутку цвинтаря, видно

могилку, в якій поховані два брати. Один із них був радянським партизаном, а інший – бійцем УПА. Так і лежать вони поруч, уособлюючи українську трагедію. Через декілька років зусиллями колишнього директора місцевої школи С. Я. Дем'янчука нам було дозволено покласти вінок і на цю могилу.

Джерела доносять до нас відблиски подій тих важких часів, коли відбувалося протистояння українців з різних військово-політичних таборів. Ось хроніка одного дня бойових дій – 17 липня 1943 р. Того дня повстанці із загону «Гордієнка» під Кам'янкою Ярунського району (Житомирська область) розбили відділ червоних партизанів. «В годині 9 ранку відбувся бій з червоними під Кам'янкою Ярунського району. По стороні ворога 8 вбитих і один поранений. Здобуто 5 крісів, 5 фінок та 10 дисків до них» [3, с. 47]. З цього ми можемо зробити певний висновок про те, що звільнення території України від гітлерівців та їхніх союзників було відстрочено через розбрат у партизанському русі.

Але партизани з націоналістичного табору, після логічної військово-тактичної підготовки, накопичення достатніх сил вже на початку 1943 р. почали збройні акції проти гітлерівців, чинячи опір їхнім наскокам. П. Мірчук згадує про такий епізод: «28 березня ц. р. німці, в силі 1500 людей, найжджаючи з Рівного, Костополя, Мижиріча і Березного, напали на відділ УПА, що кватирував у м. Людвиполі. Розгорівся важкий бій. Німці засипували обложених гарматними стрільнями та гранатами з гранатометів. Відділ бравурно відбив аж чотири наступи ворога, завдаючи йому важкі втрати. Сюди спровадили німці свої добірні частини СС, які однак не змогли зломати завзяття повстанців, хоч були в значній перевазі. (В окремому описі того бою в місячнику «До Зброї», видаванім Політичним Відділом УПА, рік І. ч. І. – липень 1943 р., подано, що німці залишили на побоєвищі 58 забитих і 5 спалених автомашин; кількість ранених німців невідома, бо вони, відступаючи до Костополя, забрали всіх своїх ранених зі собою – П. М.)» [7, с. 35].

Що стосується радянського партизанського руху на Рівненщині, слід відмітити, що говорити про його масовість на території даної області з самого початку німецької окупації не можна. Він не мав для цього необхідної соціальної бази. У населення нещодавно приєднаних унаслідок «Четвертого поділу» Польщі західних областей України ще були свіжі болючі спогади про злочини «перших совітів», після 17 вересня 1939 р., коли шляхом терору та репресій вони утверджували радянську владу. Переважна більшість місцевого люду відразу йшла в так звану «українську партизанку». Саме вона у весь період німецької

окупації носила масовий характер. За цікавим спостереженням В. А. Бегми, нацистська влада, мабуть, добре знала про ці реалії і намагалася їх використати у власних інтересах. Ось що він пише: «Поряд з жорстоким терором окупанти всіляко прагнули розпалити національну ворожнечу між українцями й поляками, українцями та євреями, нацьковували місцевих жителів на «східняків» – людей, які приїхали зі східних областей України та з РРФСР після звільнення в 1939 році Західної України» [2].

Перший більш-менш значний радянський партизанський загін з'явився на території Рівненської області в першій половині серпня 1942 р. Це був загін полковника Д. М. Медведєва, парашутований із Москви. В його складі перебував відомий розвідник М. І. Кузнецов. Восени цього ж року рейдовими групами на Рівненщину прийшли інші партизанські загони, зокрема з партизанських з'єднань О. Ф. Федорова, О. М. Сабурова, С. А. Ковпака. Така увага до цього краю пояснювалася намаганням поширити вплив радянських партизанів на стратегічно важливу територію Волині [5, с. 279]. Але це були спорадичні прояви координації дій. Утім, під кінець німецько-фашистської окупації Рівненщини значення скоординованої діяльності радянських партизанських загонів та з'єднань значно зросло. За спогадами В. А. Бегми, в умовах розгорання полум'я партизанської боротьби на Рівненщині, щоб забезпечити більш оперативне керівництво рухом і координацію дій підпільних організацій і партизанських загонів, підпільний обком партії вирішив скликати обласну партизанську конференцію з представництвом від усіх загонів, що оперували в північних і середніх районах області. 26 березня 1943 р., в річницю створення партизанського загону «За Батьківщину», що став ядром розгортання партизанського руху на Рівненщині, у селі Дубровськ почалася ця

незвичайна конференція. На ній було 120 делегатів, зокрема представники партизанських загонів і бригад, які мали безпосередній зв'язок із Центральним штабом партизанського руху, – Бринського, Каплуна та інших [2].

Якщо так звана «радянська партизанка» рейдувала на Рівненщині, то збройні загони УПА, навпаки, рухалися на схід бити окупантів та поширювати український національний дух, робити спроби підіймати народ на боротьбу за українську незалежну державу. Д. Армстронг зазначає, що ще до початку війни керівники ОУН-Б мали амбітний план поширення націоналістичного впливу на Схід України. А в реаліях воєнних подій саме Рівненщина стала базою для підготовки і просування підпільних груп бандерівців на Подніпров'я та у східні області, що мало би сприяти реалізації державницького проекту [1, с. 94].

Таким чином, Рівненщина в роки Другої світової війни мала всі ознаки фронтиру, що відбулося на гостроті відстоювання своїх позицій різними політичними силами, військовими формуваннями, які діяли в період 1941-1945 рр. Між ними точилася боротьба, але відбувалися і співпраця, взаємопроникнення. Тут полягли мільйони українців, як західних, так і східних областей. Саме на цій порівняно невеликій території було сфокусовано весь спектр національних і політичних протистоянь. На відміну від більшості теренів України, окупованої загарбниками в роки війни, тільки в західному регіоні відбувалося різке протистояння партизанських формувань різної ідейно-політичної спрямованості. Це протистояння проходило по лінії не лише націоналістів проти радянців, але й усередині націоналістичного табору. Звичайно, це послаблювало весь антифашистський блок у даному регіоні. І звісно, призвело до невиправних людських і матеріальних жертв.

1. Армстронг Д. Украинский национализм. Факты и исследования. Пер с англ. П. В. Бехтина // Джон Армстронг. – М.: ЗАО Центрполиграф, 2008. – 368 с.
2. Бегма В. А. Странички тех лет / В. А. Бегма // Молодая гвардия. Героям Краснодона посвящается. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.molodguard.ru/heroes109.htm>. Дата звернення: 22 листопада 2014 р.
3. В'ятрович В. Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / В. В'ятрович, Р. Забілий, І. Дерев'яний, П. Соболев; Відп. ред. та упоряд. В. В'ятрович. – 2-ге вид., випр. та доп. – Львів: Центр досліджень визвольного руху, 2008. – 352 с.
4. Дідух В. Мій Ярунь / В. Дідух. – Тернопіль, 2008. – 76 с.
5. Косик В. Україна і Німеччина у Другій світовій війні / В. Косик; Пер. з фр. Р. Осадчука. – Париж-Львів: Наукове Товариство ім. Т. Г. Шевченка, 1993. – 659 с.
6. Магочій П.-Р. Україна. Історія її земель та народів / П.-Р. Магочій. – Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2012. – 794 с.
7. Мірчук П. Українська Повстанська Армія. 1942-1952 роки / Петро Мірчук – München: Druckerei «CICERO», 1953. – 319 с.
8. Муковський І. Т. Звитяга і жертвовність: українці на фронтах Другої світової війни / І. Т. Муковський, О. Є. Лисенко; Ред. В. Д. Конашевич. – К.: Пошуково-видавниче агенство «Книга Пам'яті України», 1997. – 568 с.

9. Тарас Бульба-Боровець. Документи. Статті. Листи / Ред. В. Сергійчук. – К.: ПП Сергійчук М. І., 2011. – 816 с.
10. Чорновол І. Теорія фронтиру I / І. Чорновол. Західна аналітична група. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zgroup.com.ua/article.php?articleid=1357>. Дата звернення: 27 листопада 2014 р.

РЕЗЮМЕ

ОСВОБОДИТЕЛЬНОЕ ДВИЖЕНИЕ НА ТЕРРИТОРИИ РОВЕНЩИНЫ В ГОДЫ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ТЕОРИИ ФРОНТИРА

Демьянчук Ю. С. (Ровно)

В статье предпринята попытка осветить основные составляющие советского и националистического Движения Сопротивления на Ровенщине в годы немецкой оккупации. Характеризуется их отличие в целях и общность в формах борьбы. Раскрываются некоторые тайны касательно судеб известных и неизвестных партизан. Также обобщается, что противостояние всех вооруженных формирований отдалило время освобождения Украины от оккупантов. В исследовании применена теория фронта, которая объясняет военно-политическую ситуацию на Ровенщине в годы Второй мировой войны.

Ключевые слова: Вторая мировая война, Ровенщина, Движение Сопротивления, партизаны.

SUMMARY

LIBERATION MOVEMENT ON THE TERRITORY OF RIVNE IN THE SECOND WORLD WAR THROUGH THE PRISM OF THE THEORY OF THE FRONTIER

Y. Demyanchuk (Rivne)

This article attempts to highlight the main components of the Soviet and nationalistic resistance movement in Rivne region during the German occupation. The difference in purposes and commonality in the forms of struggle are characterized. Some secrets in the fate of known and unknown guerrillas are revealed. There is summarized that opposition of all armed formations distanced the liberation of Ukraine from invaders. The study applied the theory of the frontier, which explains the military-political situation in Rivne region during the Second world war.

Keywords: Second world war, region of Rivne, Resistance movements, guerrillas.

УДК 94 (477.87):«1944-1946»:311.313

ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЙОВОЇ «НАДЗВИЧАЙНОЇ КОМІСІЇ ДЛЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ВСТАНОВЛЕННЯ ЗЛОЧИНІВ І ЗБИТКІВ, СПРИЧИНЕНИХ УГОРСЬКО-НІМЕЦЬКИМИ ФАШИСТСЬКИМИ ЗАГАРБНИКАМИ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ» (1944-1946 рр.)

Міщанин В. В. (Ужгород)

У статті мова йде про діяльність та результати роботи крайової «Надзвичайної Комісії для розслідування та встановлення злочинів і збитків, спричинених угорсько-німецьким фашистськими загарбниками на території Закарпатської України». Також показано роботу Народної Ради Закарпатської України з метою повернення матеріальних і культурно-історичних цінностей, вивезених угорською окупаційною владою на протязі 1939-1944 рр. Для більш повного розуміння виконаної комісією роботи публікуємо її результати.

Ключові слова: Закарпатська Україна, Надзвичайна комісія, війна, німецько-угорські загарбники, жертви, злочин, населення, окупанти.

Друга світова війна завдала величезних жертв і руйнацій усім країнам-учасникам. Не стали винятком і українські землі, зокрема Закарпаття.

Воно було найпершим із українських

земель, окупованих фашистами; це сталося ще в березні 1939 р., коли край було окуповано військами гортістської Угорщини, майбутнього союзника Гітлера у війні. За час окупації краю загарбниками було завдано величезних